

◀ KNJIŽEVNA POROČILA. ▶

Fran Albrecht: Pesmi življenja. Ljubljana. Umetniška propaganda 1920. 76 str.

Dinamika «pesmi življenja» je navidezna, bolj v besedah in obliki kot v notranjem ritmu, zato te ti, ponekod ditirambično razžarjeni stih, vzganjajoči se z močjo vodopada, vihrajoč kakor vrtinci požara, skušajo le pregovoriti, da se ti hipno zbudi vera v pevca teh «bojnih ritmov», toda trajnega vtisa ne zapuste, ker ne razgibajo srca, ker ne razbijejo vrat do onih carstev v tebi, ki so ti v dnevu neznana.

Notranje dinamike manjka tem pesmim, ki imajo pač moč, da razplamte množice.

Nedostatek zbirke pa leži tudi v tem, ker v njej nasprotuje pesnik samemu sebi. Nietzschejansko vsemogočni «Mož» hoče biti luč vesoljstva in osnovni ton vseh harmonij, eternist je že prislunil vsem daljnim skrivnostim in se potopil v najgloblja morja bolečnih skrivnosti. Smrti zanj ni; mož, ki je izstopil iz sebe, ki je graditelj bodočnosti, ki poje «Mi vsi smo Eno: harmonija» — o takem možu bi strmeč čitatelj in ponižni zemljan mislil, da nima več smisla za ogabne spletke malenkostnega življenja, da ne pozna več programov, ki se ž njimi po opičje igrajo takozvani predstavitelji družbe, temveč, da je premagal v sebi že zemljana, že umetnika in govori le preproste in enostavne besede kot vsak resnični samotar. Toda motiš se: Oni, ki kliče na strani 21.:

Jaz nisem odtod. Vse višje gorijo
mi sanje v neznane svetove,
objamejo nespočete rodove
s svojo ljubeznijo.

Jaz sem stopil iz sebe in nisem več jaz —

ima par strani dalje proletarske pesmi, kakršne spadajo v socialistične časopise in slavnostne manifeste:

— Kadar mi zapójemo svoj spev —
se v bajonetih mesta razbleščé,
v nebo grmi njegov srdit odmev,
v foteljih starci plešasti medlé...

(Spev proletarcev, str. 31.),

še več, za proslavo 1. majnika napiše «Proletarski maj», v katerem mrgole izrazi «Car Kapital», «buržuj», «rdeči maj», «rdeči prapor» itd. V škrtajočem gnevu se vale bezručevski verzi, pa se malo dalje spet začutiš domačega ob «Tujem glasu» (str. 42.), ob tej tako zamolkli in resnični pesmi, ki te bolj prevzame kot vsi drugi le zunanje hrupni in šumni ritmi. Oni zaničevavec in zasmehovavec vseh, ki so otroci svojega časa (dasi spada tudi sam med nje), oni, ki se zaničljivo posmehuje liričnemu pesniku, zbuja misel, da se je povzpел že v sfere nadspolnosti — ta prebujenec je v drugem delu svoje zbirke

razvrstil same ljubavne pesmi in jih s tem tudi priznal. Še več, na strani 69. prizna naravnost:

Najtišji akord moje pesmi,
žena, si ti!

Jaz ljubim pesem življenja:
strah, up in strast,
krik ulic in borbe in zmage,
triumf in propast.

A v srcu, o žena, me žeja
po tvojih laseh...

jaz molim k vsedobri ljubezni
tvojih oči.

Le v tvojem objemu, o žena,
je Vera in Bog...

Ali me naj potem res prepriča zadnji cikel «Pesmi življenja», ki nosi za moto dva Březinova stiha, po vsebini in notranjem žaru obsežnejša in resničnejša kot vsi bojni ritmi?

Prastaro modrost:

«Le kdor razbije sam
svoj mali svet
— svoj mali jaz —
bo vstal v veseljstvu poveličan,
veseljstva del —

komentira Albrecht:

Le kdor utone v nas,
v brezimno množico —
bo večno živel:
za eno smrt življenj stotero.»

(str. 76.),

Komentira jo v znamenju svoje rdeče knjižice, nalikujoče zapisniku, čigar listi so obrobjeni z rdečimi progami, ki so grozen okvir za te stihe, vrhutega pa mučno motijo čitateljevo oko.

Miran Jarc.

Slovenska narodna lirika. Izbral in uredil Janko Glaser. V Ljubljani. Zvezna tiskarna. 1920. 140 str.

Urednik je v tej knjižici skušal «podati antologijo slovenske narodne lirike ne v znanstveni, ampak estetično-užitni obliki (str. 19)». Podati torej nekaj, kar je hodilo na misel vsem onim, ki široko in na znanstveni podlagi zasnovanega Štrekljevega dela niso razumeli in so vedno poudarjali estetično plat naše narodne lirike. Tako estetično izberó je Štrekljevo monumentalno delo šele omogočilo; prvi poskus nam je predložil v tej knjižici Glaser. Z mirno vestjo lahko rečemo, da je ta prvi poskus lepo uspel.

Tako smo dobili knjižico, ki je v naši literaturi novost. Da ni namenjena za pevce, ampak za literarno uživajoče občinstvo, se kaže kar v naslovu: to